

ІНСТИТУТ КОНСТИТУЦІЙНОЇ СКАРГИ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ОСНОВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

У системі конституційного права України появився новий важливий елемент – інститут конституційної скарги. Цей інститут права виступає важливим засобом захисту основних прав людини.

Автори монографії «Інститут конституційної скарги як засіб захисту основних прав і свобод: порівняльно-правовий аналіз» М. М. Гецько, Ю. М. Бисага, Д. М. Белов стверджують, що «конституційна скарга – це інститут конституційного права, який об'єднує певні однорідні правові норми, які покликані регулювати спірні відносини між громадянином та державою, з приводу порушень останньою конституційних прав і свобод людини, надаючи при цьому можливість громадянину безпосередньо звернутися за захистом своїх порушених основних прав та свобод до спеціального органу конституційної юрисдикції» [1, с. 71].

Згідно Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. передбачено, що «конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України (далі – КС України) письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (ч. 1 ст. 55).

При зверненні громадянина з конституційною скаргою до КС України одночасно здійснюються наступні функції:

- правореалізаційна (реалізація однієї з форм участі громадян в управлінні державними справами);
- правовідновлююча (одним із способів відновлення порушеного права);
- інформаційна (одне з джерел інформації для органів державної влади);
- превентивна (один із способів усунення порушень законності та запобігання правопорушень) [1, с.123].

Вимоги до оформлення конституційної скарги, її зміст чітко визначаються Законом України «Про Конституційний Суд України» (ст. 55, 56).

Законодавство України визначило і суб'єкта, який має право звертатися з конституційною скаргою: це особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Основному Закону України.

Необхідно наголосити, що юридичні особи публічного права не можуть бути суб'єктами права на конституційну скаргу (ст. 56 Закону України «Про Конституційний Суд України»).

З конституційною скаргою суб'єкт має право звертатися до КС України при дотриманні таких умов:

- 1) вичерпано всі національні засоби юридичного захисту;
- 2) з дня набрання законної сили остаточним судовим рішенням, у якому застосовано закон України (його окремі положення), сплинуло не більше трьох місяців. Вважаємо, що цей термін необхідно продовжити до шести місяців, щоб суб'єкт звернення мав можливість належним чином підготувати конституційну скаргу та подати її до КС України.

Як виняток, конституційна скарга може бути прийнята поза межами зазначених вимог, якщо КС України визнає її розгляд необхідним із мотивів суспільного інтересу (ч. 2 ст. 77 Закону України «Про Конституційний Суд України»). Однак необхідно наголосити, що розглядуваний закон не конкретизує таких мотивів, тому вони мають бути, на нашу думку, законодавчо визначеними.

За період з 1 січня по 31 грудня 2018 р. до КС України надійшла значна кількість конституційних скарг, а саме 690. Однак тільки 261 (38%) конституційні скарги за формою відповідали

вимогам Закону України «Про Конституційний Суд України» [2]. Отже, необхідно проводити більше роз'яснювальної роботи щодо складання конституційної скарги та вимог до неї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інститут конституційної скарги як засіб захисту основних прав і свобод: порівняльно-правовий аналіз: монографія /за заг. ред.. М.М. Гецько, Ю.М. Бисаги, Д.М. Белова. Ужгород: Гельветика, 2015. 225 с.

2. Щорічна інформаційна доповідь Конституційного Суду України за 2018 р. Затверджена на засіданні Конституційного Суду України постановою Конституційного Суду України від 06.06. 2019 р. № 22-п/2019 *Офіційний веб-сайт* Конституційного Суду України. URL: http://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/dopovid_2018.pdf (дата звернення: 23.04.2020).